

Odkrili spomenik B. Kidriču

ist. [2.]
Doprni kip Borisa Kidriča, ki krasi naš park od 27. 4. 1984, praznika OF, je delo akademskega kiparja Stojana Batiča in arhitekta Boruta Pečenka in se je lepo vključil v že tako lepo urejeno podobo našega zdraviliškega parka v prisotnosti Zdenke Kidrič, Andreja Marinca, Lidije Šentjurg, Sergeja Krajgherja, Pepce Kardelj, Silve Jereb, Dr. Bratka Krefta ter drugih gostov in občanov naše občine je spomenik odkril tov. Miha Ravnik.

Na proslavi praznika dela, obletnice ustanovitve OF in odkritja spomenika so v bogatem kulturnem programu sodelovali naš pevski zbor, pihalna godba steklarne, naši mladi folkloristi, recitatorji ter simpatični malčki iz otroškega vrtca.

V slavnostnem govoru je tov. Miha Ravnik, sekretar predsedstva CK ZKS, med drugim dejal, da je bil Boris Kidrič velik komunist, borec, da nas s svojim delom trajno zavezuje ter da je spomenik, ki ga odkrivamo danes, zdajšnjim rodovom in rodovom, ki prihajajo, zaznamovanje revolucionarnega časa in ljudi v njem.

Bojan Kranjec

Tov. Miha Ravnik odkriva spomenik Borisa Kidriča

LJUDSTVO, KI SE JE BILO V NAJHUJŠIH TRENUTKIH SVOJE ZGODOVINE ODLOČILO, DA RAJE UMRE, KAKOR KLEČE ŽIVI, IN JE PRAV S TO SVOJO HEROJSKO ODLOČITVIJO UTRLO POT SVOJI OSVOBODITVI, NE BO SVOBODE NOKOLI VEČ IZPUSTILO IZ ROK

BORIS KIDRIČ

Turistična borza

Prireditve je tradicionalna in šteje med največja izložbena okna turistične ponudbe doma iz celega sveta. Izložba je razporejena v 24 med seboj povezanih hal, vsaka izmed njih ima površino, ki je vsaj za dve naši zdraviliški dvorani.

Svojo turistično ponudbo na bolj ali manj vsiljiv in prepričljiv način prezentirajo najbogatejše in najrevnejše države, tudi takšne, ki so v vojnih spopadih.

V tiskovnem centru se vrste predavanja, video—predstave, na pulatih svojih paviljonov ponujajo prospekte, pokušnje narodnih specialitet in podobno. Vse je uglaseno na vabljenje in nudenje ugodnejših turističnih pogojev kot jih ponuja konkurenca. Čas borze je omejen le na osem dni, za približen ogled vsega bi potreboval mnogo več.

Jugoslovanski paviljon s svojo ureditvijo in vsebino se tudi letos ni primerno vabljivo izkazal. Čeprav smo iz slovenskih zdravilišč ob pravem času poslali dovolj reklamnega materiala, so s pulta ponujali le skupni katalog jugoslovanskih zdravilišč. Za Rogaško Slatino je bil bolj zgovoren skupen prospekt o zdraviliških kurah, ki ga je izdal v ogromni nakladi nemški agent TOURROPA. Na str. 72 je šest lepih barvnih posnetkov naših hotelov z zgovornim opisnim besedilom. Iz razgovora z novinarji, turističnimi predstavniki in znanci pa le veje vtis, da smo od jugoslovanskih zdravilišč med nemško klijentelo najbolj poznani.

Lepo in zaželeno bi bilo, če bi ta vtis odsevali tudi statistični in finančni kazalci.

Na tiskovnih konferencah in simpozijih so uporabljali nekatere ugotovitve OECD. V tej skupini držav napovedujejo delni vzpon gospodarstva in zmanjšanje števila brezposelnih, kar je povzročilo izpad turističnih potovanj.

Ocena za 1. 1983 je slabša kot za leto 1982, čeprav je tudi tega leta stagnirala. Močno je upadel obisk v Ni-

zozemski in Italiji (8 %), nekaj manj pa v Grčiji, Avstriji, Švici Norveški. USA-turisti radi potujejo v pacifiškem prostoru in v Evropo, vse to pa vsled ugodnega tečaja dolarja. Ugodna je ocena o porabi družinskega proračuna prebivalstva, kjer so izdatki za dopust in potovanja dobili stalno mesto poleg klasičnih izdatkov za življenje. Večja je kritičnost do ponudbe, izbirajo cenejše aranžmaje, ki jih časovno tudi skrajšujejo. Ob tem sem si zastavil vprašanje o konkurenčnosti naše ponudbe. Za primerjalca sem izbral Karlovy vary iz Čehoslovaške, ki so nam po indikacijah podobne. V tamkajšnjih hotelih A-kategorije: Thermal, Sansouči, Richmond stane pavšalna kura 21 dni v dvoposteljni sobi v glavni sezoni 2027 DM izven sezone pa enak obseg storitev 1722,- DM. Cene v naših hotelih Donat in Sava znašajo za enak obseg kure: v glavni sezoni 1620,- DM, izven sezone pa 1345,- DM. V glavni sezoni smo za 20 % cenejši, v ostalem času pa 22 %, torej občutno konkurenčni. Poznavalci kvalitete storitev v čeških zdraviliščih, naših v nobenem oziru ne zapostavljajo. Ni odveč razmišljanje o realnejšem vrednotenju našega dela.

Neprimerno manj odmevna je bila turistična razstava na letošnjem spomladanskem velesjmu v Gradcu. Vsebina našega paviljona ni ustregla večstranskemu zanimanju avstrijskih obiskovalcev. Na tiskovni konferenci je predstavnik turizma iz SR Hrvatske bolj ali manj uspešno razgrnil ponudbo hrvatskih turističnih krajev. Bolj slučajno kot po določenem protokolu sva razgrnila slovensko predstavnik odbora za turistično propagando pri GZ Slovenije tov. Perc Leopold, za zdravilišča pa jaz. Razpravljalci na avstrijski strani se nekajkrat poudarili, da je mednarodni turizem zvrst, ki poteka v obeh smereh. Posredno so nas poučili, da naši ukrepi (depozit) lahko sprožijo podobne zaviralne tudi v drugih državah.

IZKUŠENJ se ne morem naučiti

V akcijo za večjo prometno varnost.

Na osnovi 15. člena zakona o varstvu pri delu, ki pravi, da mora organizacija združenega dela opraviti občasne preizkuse znanja delavcev o varstvu pri delu, da se prepriča, če so usposobljeni za varno opravljanje del, rok in način občnih preizkusov določi organizacija združenega dela, vendar ta rok ne sme biti daljši od dveh let. Dokler delavec nima potrebnega znanja in ustrezno opravljenega preizkusa, ne sme samostojno opravljati del.

Služba varstva pri delu v Zdravilišču je organizirala seminar na nivoju delovne organizacije za vse tiste delavce, ki stalno ali občasno upravljajo samostojno z vozili na motorni pogon v cestnem ali notranjem prometu. Žal nekateri se niso udeležili, češ opravili so šoferski izpit pred pooblaščenim izpitno komisijo in pika za vselej. Tako si je preko telefona tolmačil delavec iz TOZD Vzdrževalna dejavnost. Drugi so se opravičili zaradi prezaposlenosti in se umaknili v svet tišine.

Iz TOZD Zdraviliška dejavnost jih ni pristopilo 3 (zdravstvo)

1 (gostinstvo)

TOZD Polnilnica 4 (gostinstvo)

TOZD Vzdrževalna dejavnost 3 (gostinstvo)

Posluš in čut odgovornosti v tej akciji je imela večina voznikov, manj pa tisti, ki opravljajo to delo občasno. Morda bi od njih pričakovali kaj več? Predvsem tovarštva na cesti? . . .

Razvoj prometnih sredstev na cestah nedvomno vpliva tudi na povečanje objektivne stopnje prometne nevarnosti. Zato so intenzivna prizadevanja in vlaganja neposrednih udeležencev v prometu, uporabnikov in družbe kot celote, element zagotavljanja varnosti v prometu.

Prometna varnost je eno najaktualnejših vprašanj družbene problematike, zlasti varnost udeležencev v cestnem prometu.

Razvoj TOZD Polnilnica se navzven odraža s številnimi konjskimi močmi. Nekaj jih je iz Maribora, Novega mesta in celo v Srbijo smo šli ponje. Tistega šepavega iz Bosne smo predčasno odstopili ortopedu Donat (prevoznikstvu).

Sam pogled na parkirni prostor pa kaže na mlečne zobe. Kljub temu, da je obletnica DIESEL-MOTORJA, 90 let je za nami, — 80 — let ladijskega motorja, — 60 let avtomobilskega diesel motorja, se Polnilnica ponaša s sodobnimi novimi avtomobili, kar je za posluš slehernega delavca. Pred nedavnim so krstili tri nove avtomobile: TAM 130 TLL in dve ZASTAVA OM 650 An.

Krst pa so bili deležni tudi šoferji teh vozil v Olimpiu (pred najstarejšo lekarno v Evropi) pri Podčetrtku. Družabno srečanje po uspešnem preizkusu (testiranju) so organizirali šoferji iz Polnilnice, a žal se tega srečanja niso vsi udeležili. Vsi trije vozniki so bili odlikovani s trajnimi in manj trajnimi trofejami, ki ponazarjajo njihove pretekle zasluge, med tem, ko je eden dobil prepovedni znak "enosmerna cesta-ni vhoda", kar je pomenilo ne hodi v za-

konski jarem. In kdo so šoferji novih vozil? V sredini Mirko Korez s svežim smrekovim vencem, na njegovi desni Stanislav Vodušek z osušenim bukovim vencem in "obvezno smerjo" (je poročen) ter z leve Marjan Jerič s svežim lov-rjevim vencem "ni vhoda" (je samski). Po zaključku družabnega srečanja so se utrujeno in zamišljeno vračali v prihodnji jutri z geslom: Vode, ve ste naš ponos in odraz našega dela.

E. Tratenšek

Otroški vrtec v DONATU

V ponedeljek, dne 7. 5. 1984, se je v hotelu Donat začelo varstvo otrok naših delavcev. To varstvo smo organizirali zaradi potreb naših delavcev po varstvu otrok v času, ko ni organiziranega družbenega varstva, to je v popoldanskem in večernem času delavnika, ob sobotah, nedeljah in praznikih. Kajti narava dela v nekaterih delovnih enotah naše delovne organizacije je specifična in zahteva opravljanje določenih del in nalog v času, ko ni organiziranega družbenega varstva otrok. Ko smo se odločili za varstvo, smo upoštevali tudi realne možnosti, saj smo imeli v hotelu Donat opremljen, vendar pa neizkoriščen prostor, ki je bil sicer najprej namenjen za varstvo otrok naših gostov.

Skupnost otroškega varstva občine Šmarje pri Jelšah je bila pripravljena pomagati, saj nam je zagotovila financiranje vzgojiteljice, ki opravlja svoje delo pod strokovnim vodstvom vzgojno varstvene organizacije — otroškega vrtca (VVO) Rogaška Slatina.

Kakšne so bile potrebe oziroma koliko je otrok, ki potrebujejo to varstvo?

Iz anket, ki so bile izstavljene lansko leto, je bilo razvidno, da bi varstvo potrebovalo 60 otrok. Letos pa so starši — delavci Zdravilišča prijaviili 35 otrok, vendar se je v času, ko je začel "vrtec"

delovati, povpraševanje s prijavi za občasno varstvo otrok povečalo. In kako deluje "vrtec"?

Ob delavnikih je odprt od 13. do 21. ure, ob sobotah, nedeljah in praznikih pa po potrebi. (Zato je potrebno vsakega otroka za varstvo v soboto, nedeljo in praznik predhodno prijaviti v "vrtcu"). Prvo soboto delovanja je bil "vrtec" odprt ves dan (od 6. ure do 21. ure), v nedeljo pa samo popoldne. Obiskanost "vrtca" je lepa, posebno v soboto, ker je bilo preveč dela za eno samo vzgojiteljico, je hotel Donat poskrbel za pomoč. Tudi v ostalih dneh sta bodisi hotel Donat, bodisi VVO Rog. Slatina poskrbela vsaj za nekaj urno pomoč — varuhinjo. Glede na število otrok in na njihovo različno starost (od 1 do 7 let) bi bila potrebna še varuhinja. Sedaj potekajo razgovori glede financiranja varuhinje, ki pa že opravlja ta dela.

Pojavlja se tudi vprašanje, ali lahko svojega otroka pripelje v "vrtec" mati, čeprav ni zaposlena pri Zdravilišču, Ampak v dejavnosti, ki je pomembna tudi za turizem. Ali ji naj odgovorimo: "Ne morete! Varstvo otrok v h. Donat je namenjeno izključno otrokom delavcev Zdravilišča, kot določajo vsi sprejeti sklepi". Ali pa bo ustrezen organ v Zdravilišču proučil njen primer in na

osnovi ugotovitev sprejel odločitev? In če bo več takšnih primerov? Bomo zavrnili vse prošnje, ne glede na prostorske možnosti oziroma zasedenost "vrtca" in težavo posameznega primera? Morda bi se pa spomnili na načela solidarnosti, vzajemnosti, humanizma in na druge vrednote, ki so priznane v našem sistemu ter skušali v mejah možnosti pomagati.

Srečala sem se tudi s stališči, mnenji nekaterih delavcev, da takšno varstvo v Zdravilišču ni potrebno, da je nekoristno in bo razen sitnosti (problem) povzročalo le še nepotrebne stroške delovni organizaciji. Zavedajmo se, da naš delovni človek ni le delovna sila, ampak celovita osebnost, obremenjena tudi z raznimi skrbmi, problemi, . . . in da mu s tem, ko mu delno odvzamemo skrb za varstvo otroka izboljšamo tudi delovne pogoje. Tako med opravljanjem svojega dela ne bo dekoncentriran in zaskrbljen ob misli, kje je otrok, kaj dela, bo dobil varstvo in kje . . . To se nanaša predvsem na delavce, kjer sta oba zakonca zaposlena v Zdravilišču, na matere samohranilke, čeprav tudi družinski odnosi ali zaposlitev drugega zakonca lahko predstavljajo problem varstva otrok.

Prepričana sem, da je organizacija varstva otrok naših delavcev v Zdravilišču pomemben prispevek k družbeno zastavljenim ciljem o uresničevanju varstva predšolskih otrok, ki se bo ob sodelovanju sindikalne organizacije in drugih odgovornih činiteljev v Zdravilišču dosledno izpeljala.

Takšna razmišljanja so toliko bolj pomembna v času, ko nas posledice ekonomske stabilizacije silijo k čimbolj doslednemu uresničevanju načela socialistične solidarnosti. Menimo, da so samo taka razmišljanja ustvarjalna in pravilna.

Mikuljan Metoda

KAJ PA PRAVIJO O VARSTVU OTROK MAMICE?

V opravičilo vseh vprašanih moramo pojasniti, da so se nekatere stvari že uredile brez vednosti. Nekatere mamice so imele namreč otroke v varstvu samo enkrat ali dvakrat, zato njihove pripombe ne gredo "v štric"z dejanskim stanjem.

RAMIČ FIKRETA

Ima dva otroka. Varstvo rabi trikrat tedensko.

To varstvo je zelo v redu. Tako smo tisti, ki imamo popoldansko službo brez skrbi, kam z otroci. Prej smo morali iskati priložnostno varstvo in smo bili vedno v skrbeh, kaj je z njimi, se jim bo kaj zgodilo ipd. Sedaj smo lahko mirni, saj vemo, da so v dobrih rokah.

Bilo bi lepo, če bi uvedli tudi celodnevno varstvo. . . no, če ne, se bomo pa že kako znašle za tiste ure.

Ima sinčka. Varstvo po potrebi. Do danes samo enkrat. Je zelo navdušena, saj je opazila, da je to za njenega otroka prava sprememba in da se tudi sam odlično privaja v novo okolje. Poleg tega je poskrbljeno še za hrano. Tu je še vzgojiteljica, ki skrbi za primerno vzgojo, pa še dve varuški. Do sedaj so ga vozili v spodnji vrtec.

SOLMAN JOŽE (namesto DRAGICE)

Ja, dva otroka imamo. Vse skupaj je v redu. Vsaj do sedaj. Nimam nobenih pripomb. Z vsem smo zadovoljni. Imam jih šele tretjič tukaj. Edino kar se mi zdi — malo večkrat bi lahko šli ven.

STIPLOŠEK BRIGITA

Dve punčki, varstvo po potrebi. Perfektno, enkratno. Zadnji čas, da so to uredili. Zelo sem zadovoljna in pozdravljam to pridobitev. Mislim pa, da imajo premalo ležalnikov. Glede na različno starost varovancev se mi zdi, da je vzgojiteljica preobremenjena in bi rabila še kakšno varuško.

Prostori so v redu, pa tudi igrače je dovolj. (Enakega mnenja so vsi anketiranci). Piko na i naj da tov. TONE JURIČ, poslovodja hotela DONAT, pod čigar streho je tako potrebna pridobitev našega kolektiva:

Pozdravljen, moj prejšnji šef! Dovolite, da vam dam na "vpogled" izjave naših srečnih mamic, v njihovem imenu pa vas prosim za pojasnila o nadaljnjem planu in delovanju vrtca.

Mimogrede, ne bi bilo slabo izvedeti še za ime "duhovnega očeta" tega najmlajšega Tozda.

Ja, ideja in vse zasluge okrog varstva grede naši socialni delavki tov. Metodi Mikuljan.

Vrtec kot tak, pa je bil sprva namenjen golj gostom.

Predvsem je važno, da je končno le vse skupaj steklo. Podjetje je poskrbelo za prostor, igrače in vse, kar je s tem v zvezi.

Vzgojiteljica je delavka VVU — Rantska vas.

Varuška je naša, za njo prispeva 50 % VVU, 50 % Zdravilišče. Kriteriji plačila so isti kot v ostalih vrtcih enoko gleda hrane. Cena je 60-, din dnevno, kar pa ne pokriva niti materialnih stroškov.

Imate še kakšne probleme?

Pojavljajoče probleme rešujemo sproti. Eden večjih, ki se pojavlja je različna starost otrok, ki se giblje od enega pa do sedmih let. Problem zase so tudi naše delavke iz stredbe, ki imajo n.pr. turnus od 11, pa do 20. ure, vrtec pa prične z delom okrog 13.

No, vsem problemom se uspešno zoperstavlja tov. Metoda. Upajmo, da se bo tudi to dalo uskladiti v prid vseh zainteresiranih.

Hvala vsem, ki ste sodelovali
Rudi Stipovšek

KULINARIČNA RAZSTAVA

Mesec april smo že pred časom razglasili za mesec turizma v Rogaški Slatini. V okviru tega je potekalo več akcij in prireditev. Že v marcu smo z delovnimi akcijami poskrbeli za lepši videz Rogaške Slatine, ko smo urejevali okolico naših objektov, v samem aprilu pa so z urejevanjem nadaljevali delavci vrtnarije.

V ta mesec turizma, k otvoritvi spomenika Borisa Kidriča in praznovanju OF, smo se dostojno vključili tudi gostinski delavci. Na sam dan odkritja spomenika smo pripravili dve samostojni razstavi in sicer kulinarično razstavo in razstavo pogrinjkov.

Za razstavo pogrinjkov so po en svečan pogrinjek prispevali iz poslovdstev Donat, Sava, Slovenski dom, Pošta in Zdraviliški dom. Delavci teh obratov so se zelo potrudili in razstavo lepo pripravili.

Prav tako so tudi pri postavitvi kulinarične razstave sodelovali gostinski delavci iz več obratov. Hotel Donat je pripravil hladne predjedi, tu so bile ruska solata, mesna solata, majonezni krompir, pršut in škampov cocktail; hotel Sava puranovo rulado, marinirane postrvi in ploščo škampov; slovenski dom vse jedi iz teletine, to je telečji medaljon, praško rulado in štefani pečenko; restavracija Pošta jedi iz svinjine

(svinjsko ribico, gnjat in gnjatne zvitke); restavracija Zdraviliški dom jedi iz govedine (goveji jezik, pljučna pečenka "Velington", angleški rostbif, nadevan goveji zvitke). Slaščičarske izdelke, ki so še posebej okrasili mizo, pa so pripravili v centralni slaščičarski delavnici hotela Sava.

Z razstavo, ki je bila na ogled 27. 4. 1984 od 8. do 10. ure v prostorih Zdraviliškega doma, smo lahko v celoti zadovoljni, saj so bili razstavljeni izdelki, v katere je bilo vložena veliko truda, res kvalitetno in okusno pripravljene. Škoda le, da organizator prireditve razstave ni omenil v vabilu, saj bi si jo sicer lahko ogledalo dosti več obiskovalcev.

L. P.

TEKMOVANJE MLADIH KUCHARJEV „GAST — 84“

Srednja šola za gostinstvo in turizem iz Celja je bila izbrana, da zastopa Jugoslavijo na tekmovanju mladih kuharjev na prireditvi GAST — 84 v Celovcu. Strokovni učitelji so za to tekmovanje izbrali 5 kuharjev, ki so končali poklicno šolo, med katerimi pa so bili kar 3 delavci Zdravilišča Rogaška Slatina, in sicer; Kužnar Zoran, Humski Janez in Zobec Milka.

Ekipo se je pripravljala na tekmovanje pod vodstvom strokovnih učiteljev kuharstva z gostinske šole Celje. Zdravilišče je celotni ekipi omogočilo, da se je lahko pripravila v našem hotelu Sava. Na tekmovanju je ekipa 21. marca 1984 pripravila 200 mednarodnih me-

nujev ter 22. marca 200 narodnih menujev, kakor je izbral organizator celovškega sejma.

Na letošnjem GAST-u so tekmovali kuharji iz Danske — Koebenhven — kuharji gostinske šole z Dunaja, Jugoslavijo pa je zastopala, kot je že rečeno, gostinska šola Celje. V močni mednarodni konkurenci je naša tekmovalna ekipa dosegla II. mesto in znak priznanja dobila SREBRNEGA KUCHARJA.

Srednja šola za gostinstvo in turizem iz Celja se je za sodelovanje naše del. organizacije pri pripravah na tekmovanje in za sodelovanje naših delavcev na tekmovanju posebej zahvalila.

L. P.

OBISK MLADIH IZ RAKOVICE

Mladinci Zdravilišča nadaljujemo sodelovanje z mladimi iz Železarne Štore. Skupaj z njimi smo sprejeli na obisk 36 mladincev iz Industrije motora Rakovica, ki so nam s tem vrnili naš lanski obisk v Beogradu.

Glavno tezo tega srečanja so nosili štorski mladinci, ki so od svoje DO dobili tudi potrebna finančna sredstva posebej v ta namen.

Beograjčane so sprejeli 20. aprila zvečer in jih namestili v svojem Domu železarjev na Svetini.

Zares se je začelo naslednji dan v sejni sobi TOZD Jeklovleka, kjer so bili navzoči mladi iz IMR, predstavniki Železarne in dve naši predstavnici. Navzoče je pozdravila predsednica KS ZSMS Železarne Mulej Nevenka, DO Železarno Štore je zelo obširno predstavil tov. Dušan Burnik, predsednik KPO Železarne, dejavnosti Zdravilišča pa je predstavila naša predsednica OO ZSMS. Razvila se je krajša debata o delu in pomenu mladinske organizacije v naših DO.

Sledil je ogled Železarne, ki pa smo ga morali zaradi manjše nevšečnosti prekiniti. (Zaradi nepazljivosti ali pa česa drugega je neki stroj na nas stresel črn prah, kar so posebej nejevoljno sprejeli tisti s svetlimi oblačili in tako izgubili voljo z nadaljevanjem ogleda Železarne...)

Po obilnem kosilu v železarni menzi smo se odpeljali na ogled Celja (Trg revolucije, Stari grad idr.). Predsedniki mladincev, sindikata in ZK IMR in Železarne, predsednik občinskega sindikalnega sveta Celje, tov. Vrbnjak, predsednik SZDL občinske konference Celje tov. Medved in predsednica OO ZSMS Zdravilišča so imeli medtem sejo na OK ZSMS Celje. Žal ni bil navzoč predstavnik sindikata Zdravilišča, kar so ostali sprejeli z obžalovanjem in izrazili željo, da bi na naslednjih podobnih srečanjih bili prisotni tudi predstavniki ZK in sindikata Zdravilišča.

Sodelovanje mladih iz IMR, Železarne Štore in Zdravilišča so vsi po vrsti ocenili kot zelo pozitivno in vsi so bili tudi mnenja, da bi bilo koristno to sodelovanje razširiti na nivo DO, kar so med IMR in Železarno že začeli izvajati in sta DO sklenili tudi poslovno sodelovanje. Predstavniki sindikata IMR je izrazil željo, da bi sodelovali tudi z Zdraviliščem, saj pošiljajo letno okrog dvesto svojih delavcev na zdravljenje in bi jim bila dodatna ponudba dobrodošla.

Na seji so dokončno oblikovali program skupnih aktivnosti za tekoče leto in osnovne teze za dolgoročno sodelovanje. To naj bi obsegalo naslednje aktivnosti:

— sodelovanje v pripravah na MDA v Sloveniji in Jugoslaviji, izmenjava izkušenj s tega področja in izmenjava brigadirjev med omenjenimi tremi DO: A organiziranje javne tribune (okrogle mize) na aktualne teme, po predho-

dnem dogovoru, vedno v drugi DO; — medsebojna izmenjava časopisov delovnih organizacij in mladinske literature, izmenjava posebnih letakov o pomembnejših akcijah, izmenjava fotografij s posameznih akcij in urejanje foto-panojev ob obisku v drugi delovni organizaciji;

— organiziranje priložnostnih razstav amaterskega ustvarjanja (likovna umetnost, književnost, pesništvo, kulturno-umetniška društva), ki naj bi bile prikazane vsako leto v drugi DO in sicer ob izvedbi javne tribune, torej v DO, ki organizira javno tribuno;

— organiziranje udeležbe na zaključni prireditvi ob Dnevu mladosti na stadionu JNA v Beogradu (5 mladincev iz Železarne in Zdravilišča); — v okviru akcije "Mladi delavec — samoupravljalca" se ob razglasitvi najboljšega mladincev — samoupravljalca zagotovi udeležba predstavnika iz drugih dveh DO;

— v okviru praznovanja občinskega praznika Občine Celje (20. julij) in občinskega praznika Občine Rakovica (14. oktober), se medsebojno izmenjata delegaciji (3 mladinci) Železarne in IMR. V izmenjavo se vključi tudi mladina Zdravilišča in predstavnik OK ZSMS Celje;

— ob izvedbi volilno-programskih konferenc oz. letnih sej se medsebojno izmenjajo predstavniki IMR, Zdravilišča in Železarne (2 predstavnika).

Zaradi pravočasnega izvajanja nalog so imenovali delovno skupino v sestavi: Mulej Nevenka, Hribnik Anton (Železarna Štore), Halužan Betka (Zdravilišče), Karaklajič Rade, Kitanovič Rade (IMR). Delovna skupina mora proti koncu leta pripraviti program za naslednje leto in ga dati v verifikacijo na volilno-programskih konferencah.

Ker vsaka izmed omenjenih nalog zahteva dokajšnja finančna sredstva, se lahko zaradi pomanjkanja le-teh katera izmed nalog črta po predhodnem dogovoru vseh treh DO.

Popoldne smo imeli v Štorah športno srečanje, na katerega je prišlo še 15 mladih iz Zdravilišča. Mladinci so se pomerili v nogometu, mladinke v odbojki, oboji pa v vlečenju vrvi.

Proti večeru smo se vsi skupaj vrnili na Svetino, kjer nam je folklorna skupina iz Kopol (večina so delavci Železarne), pripravila zanimiv program. Po večerji, ki se nam je pošteno prilegla, pa je sledil še družabni večer. Pogovor z našimi prijatelji iz Beograda je bil prisrčen, drug drugemu smo se zdeli stari znanci, čeprav nas je povezovalo le eno srečanje in morda čestitka ob novem letu. Marsikdo izmed nas pa je spoznal novega prijatelja.

Naslednji dan, 22. aprila so se mladi iz IMR ustavili v Rog. Slatini, kjer smo jih sprejeli mladinci Zdravilišča. Popeljali smo jih na Knežec, potem pa po centralnem parku, skozi hotelske objekte. Bili so prijetno presenečeni nad lepo urejenostjo našega kraja in kar ostali bi še bili na terasi pred Pošto, kjer smo si izmenjali še skromna spominska darila: knjigo Zdravilišča in plaketo z maketo motorja, ki so jo mladi iz IMR sami izdelali in nanjo vgravirali posvetilo: SU znak sečanja na susret SSO IMR-a, ZSM Zdravilišča i ZSM Štore".

Seveda slovo ni brez poslovilne pesmi in kola, za popotnico smo jim mladinci Zdravilišča prispevali sendvič in sok in že so nam mahali iz avtobusa, ki jih je peljal naprej proti Kumrovcu in še dalje, do Beograda.

BETKA HALUŽAN, DSSS

**Vsakodnevni
kozarec zdravja**

magnezijeva slatina

DONAT Mg

30 LET RADIA ŠMARJE PRI JELŠAH

Radio Šmarje pri Jelšah praznuje letos 30-letnico delovanja, čeprav je od tistega 1. maja 1953. leta, ko se je v redkih radijskih sprejemnikih na Kozjanskem pa vse do Pohorja in Savinjske doline ter Prlekije, zaslila klana puntarska pesem, minilo že več kot 31 let. Tistega 1. maja so namreč radioamaterji Društva ljudske tehnike Šmarje pri Jelšah pod vodstvom Jožeta Plepenitaša iz Rogaške Slatine preizkusili svoj amatersko izdelan radijski oddajnik. Njegovi konstruktorji so rekli, da je internacionalen, saj je bil izdelan iz delov različnih znamk prinesenih od vsepovsod.

Toda prvo navdušenje in veselje nista trajalo dolgo, kajti večja okvara je bila kriva, da je Radio DLT, kot se je takrat imenoval, moral za nekaj časa utihniti. Medtem, ko so ga radioamaterji popravljali, pa so pristojni organi v občinski priskrbeli tudi potrebna dovoljenja za delovanje radijske postaje. Zato je v zvezni dokumentaciji o lokalnih radijskih postajah kot uradni datum začetka delovanja Radia Šmarje pri Jelšah vpisan 19. junij 1954 — kot najstarejši lokalni radio v Sloveniji in med najstarejšimi v Jugoslaviji. Dolga leta je šmarski radio deloval povsem amatersko. Sprva je oddajal le ob nedeljah, kasneje pa se je začel oglašati tudi med tednom. Skoraj toliko kot sam radio so stare tudi oddaje: nedeljska informativna (prej Od Pohorja do Sotle), kmetijska oddaja in čestitke ter pozdravi. Radio je najprej imel le 10 gramofonskih plošč in 1 gramofon, v studio pa se je ob nedeljah spreminjala ena občinskih pisarn. Vse oddaje so bile v živo, saj ni bilo nobenega studijskega traku, kaj šele magnetofona.

Pomembni datumi v zgodovini Radia Šmarje pri Jelšah so še leto 1965, ko sta k soustanoviteljstvu pristopili tudi občini Šentjur pri Celju in Slovenske Konjice, leto 1967, ko je bilo izdano zvezno dovoljenje za delovanje srednjevalovne 2 KW radijske postaje na frekvenci 1554 kHz (nov oddajnik) in še slovenski kulturni praznik leta 1981, Domu kulture v Šmarje pri Jelšah.

Danes oddaja Radio Šmarje pri Jelšah vsak dan razen sobote. Skoraj 46 % vsega programa je govornega, 54 % pa glasbenega. Poleg rednih vsakodnevnih poročil in že omenjene nedeljske kmetijske oddaje ter čestitk, imajo svoj krog poslušalcev tudi sredina aktualna oddaja. Danes v studiu, pa ponedeljko-va Mladi mladim, torkova Športnih sedem dni in četrtkov Kulturni mozaik. Velik odmev tudi v krajih izven občin, za katere oddaja šmarski radio, pa imajo kontaktne glasbene oddaje ob nedeljah, še zlasti pa torkovih Osem not za sto radosti. Če se ozremo nazaj na teh 30 let, ki niso brez večjih ali manjših kriz, ugotavljamo, da so ideje peščice zanesenjakov izpred 30 in več let, rodile sadove, da je glas Radia Šmarje pri Jelšah postal dobrodošel gost v naših domovih. 5 članskemu delovnemu

kollektivu (3 programski delavci, tehnik, tajništvo), kateremu pomaga 6 zunanjih sodelavcev (3 programski, 2 napovedovalca in tehnik) so pisma in spodbude poslušalcev vir novih moči in nenehnih iskanj za tak radijski program, ki naj zadovolji čimveč naših delovnih ljudi in občanov, obenem pa kar najbolje opravi svoje osnovno informiranje, ki je v današnjem trenutku

poslanstvo — pravočasno in objektivno naše samoupravne družbe odločilnega pomena.

Za konec zapisa o šmarskem radiu pa načrta in želje: še več kvalitetnih oddaj iz DO, TOZD in KS, še več oddaj v živo, bogatenje radijskega arhiva s posnetki domačih izvajalcev, ukw oddajnik. Seveda je to pogojeno z marsičem, tudi s kadri in finančnimi sredstvi, toda z zares trdno in odločno voljo vseh mora tudi to uspeti. M. K.

Ritmična skupina osnovne šole "Boris Kidrič" Rogaška Slatina

Danes — 13. 4. smo imeli naravoslovni dan.

Šli smo v Zdravilišče. Spotoma smo si ogledali hotele: Beograjski dom, Trst, Slovenski dom, Slatinski dom, Strosmajerjev dom, Bohor, Savo, Boč, Styria, Zdraviliški dom, Zagrebški dom, Park ter restavraciji Sonce in Pošta. Nato smo si ogledali zdraviliško vrtnarijo. Skozi park smo šli na ogled Terapije. Vstopili smo v lepo veliko avlo. Nato smo se z dvigalom zapeljali v dvanajsto etažo v elektroterapijo. Tam smo si ogledali razne električne aparate za obsevanja in pa zdravniško ordinacijo. Spustili smo se v enajsto etažo, kjer se nahaja laboratorij. Potem smo se ustavili v peti etaži, v lepo urejenih prostorih smo videli moderne kadi za podvodne masaže, Hubbardovo kad (metuljček) in aparaturo za štiricelične kopeli. Po ogledu Terapije smo si ogledali še Pivnico in v njej razstavo slik. Po nadkritem prehodu, ki povezuje Terapijo s hotelom Sava, smo prišli ven.

Bilo je zelo zanimivo.

Karmen Gretič, 2. b.

ŠOLSKI KOTIČEK

Obisk v delovni organizaciji

V petek 20. 4. smo obiskali delovno organizacijo Zdravilišče. Bili smo v Terapiji. Videli smo telovadnico, v kateri je bilo različno telovadno orodje. To služi pacientom za šport in rekreacijo. Ogledali smo si bazen in aparate za masažo, glasbeno sobo, prostor, kjer ugotavljajo boleznin dietegostov in v katerem je bilo več aparatov. Slišal sem veliko novih besed in videl veliko zanimivega. Ko smo si ogledali Terapijo, smo šli še na obisk v pivnico in iz pivnice v podzemeljski prehod za goste. Ko pride gost v pivnico, pokaže karton s številko kozarca. Ko dobi kozarec, si natoči vodo, katero mu priporoča zdravnik.

Obisk v Terapiji je bil zanimiv in poučen.

*Marko Franc
2. b.*

VTISI Z ZAGREBSKEGA VELESEJMA

3 x 13 točk za: (13 zato, da ne bi kdo pomislil na "EVROVIZIJO")

1. Eden najlepših "štantov". (izvedba, stil, oprema).
2. Primerna lokacija. (voglana "prižnica" - prostor za vse mogoče informacije)
3. Stalna prisotnost vsaj enega od predstavnikov - potrditev imagea.

ZANIMANJE — OBISK — ISKANJE INFORMACIJ

Kljub slabemu vremenu zanimanje in obisk nad pričakovanjem. Prodaja hotelskih storitev — paketov minimalna. Sklenjenih le 5 (pet) rezervacij. Interes precejšen, vendar samo informativno. (Potreben posvet širšega družinskega kroga). Posebno zanimanje za pakete. ("TV — reklama je vžgala"). Nudili smo pa samo ustne informacije. (Prihodnjič več publicitete — plakati — "posebno ugodnost" itd.)

SPLOŠNE UGOTOVITVE

Smo na dobrem glasu in priznani po kvalitetnih storitvah — posebno zdravstvo. Donat MG enkratna slatina.

Pomanjkljivosti, ki se jih tudi sami zavedamo, pa smo žal nemočni! Prometne zveze, če jih sploh lahko tako imenujemo.

V dobrih starih časih, ko še ni bil avto luksuz, ampak samo privilegij, so vozili direktni vagoni iz Beograda, Budimpešte, Dunaja v Rogaško in nazaj. Danes moraš . . . saj vemo, kaj vse.

NAJPOGOSTEJŠA VPRAŠANJA

(Radi zgoraj omenjene "prižnice" nasproti vhoda.)

Kje je ta pa ta "štant". Kje se lahko kaj popije.

Iz naše ponudbe: merite zopet krvni pritisk . . . ? . . . in zakaj ne? ?

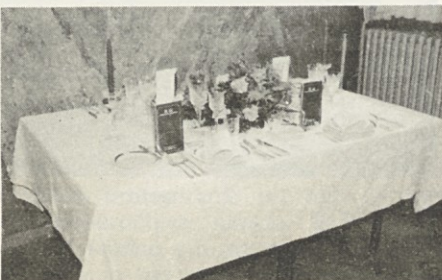
Kdo vam je naredil ta štant?

Najpametnejše vprašanje: kdaj bomo zgradili avtobusno postajo? Najneumnejše vprašanje: zakaj smo podrli "Vandelban"

Pripisca: dva vhoda v štant sta sicer domiselna, a zadostuje eden. Druga bi lahko "zaprla" s kakšnim cvetličnim lončkom. Saj ni treba da so ravno kaktusi. Nogavice so drage.

Oba praga v doglednem času preobleči s pločevino, ker sta že scefšana. Nasvidenje v jeseni

R. S.

Z rastave pogrinjkov

Nadaljevanje iz II. številke

STRATEGIJA DELOVANJA NA TUJIH TRŽIŠČIH

STRATEGIJA IZDELKA

Donat je mineralna voda, ki izstopa predvsem zaradi izredno visoke vsebnosti Mg, čigar pomen za zdravje je izreden. Magnezij preprečuje arteriosklerozo, srčni infarkt, pospešuje izločanje žolčnike in terbušne slinavke, ima pa še mnogo zdravju koristnih učinkov, ki so v nalogi navedeni.

Izdelka torej ne morejo in nimajo potrebe spreminjati, spreminjajo lahko le embalažo. Plastična embalaža ni primerna s tehničnega vidika, zato je možno spremeniti stekleno. Potrebno je razviti posebno steklenico (mineralno) manjše neto vsebnosti kot 1 liter, saj nobeno zdravilo ni primerno ponuditi v veliki embalaži. Tudi nosilko, ki bi ustrezala novo razviti steklenici je potrebno primerno prilagoditi.

Čimprej je potrebno registrirati oznako blaga tako v Jugoslaviji kot v tujini. V Avstriji naj poskuša Zdravilišče registrirati označbo porekla blaga, ker je na trgu že neki proizvod z oznako Donat.

STRATEGIJA DISTRIBUCIJE

To je najobčutljivejše področje programa izvoznega trženja, saj zaradi neurejenosti zakonodaje na tem področju Zdravilišče ne more graditi stabilnejšega sistema distribucije svojega izdelka.

Kjer mu zakonodaja še dovoljuje prodajo izdelka v prosti prodaji, naj uporablja sedanji sistem distribucije (le da ima zagotovljen pregled nad vso distribucijo), kjer pa zakon izključuje Donat iz proste prodaje naj gradi novi sistem, ki temelji na naslednjih rešitvah:

1. Zaradi predpisov je potrebno Donat plasirati v lekarne, v oddelke za pomožna zdravilna sredstva (Reformhauser) itd.
2. S temi prodajalci mora stopiti v stik in jih ustrezno motivirati.
3. Pri zastopniku za mineralne vode je potrebno ustanoviti skladišče (skupaj z Radensko zaradi nižjih stroškov), od koder bo možna oskrba omenjenih prodajalcev z Donatom.
4. Vzporedno pa je potrebno organizirati dostavo proizvoda iz obstoječega skladišča potrošnikom na dom v večjih mestih 9ves transport mora temeljiti in se izvajati na osnovi uporabe operacijskega raziskovanja in reševanja transportnih problemov).

STRATEGIJA KOMUNICIRANJA

Na področju ekonomske propagande mora Zdravilišče:

izkoristiti možnost oglaševanja preko naše televizije in radia v sezoni, ko je pri nas največ tujih gostov, oglaševati v regionalnih časopisih, strokovnih revijah, zdravstvenih vestnikih v tujini in tako animirati končnega potrošnika, da bo pritiskal na svojega trgovca, naj vključi Donat v svoj asortiment prodaje.

Na področju pospeševanja prodaje se naj poslužuje vseh že utečenih aktivnosti, poleg tega pa mora izobrazevati prodajni kader v tujini, opremljati prodajalne, informirati tujce pri vstopu v našo državo o našem proizvodu (z letaki) itd.

Nujno je potrebno uskladiti akcije tako, da bo jasno vidna povezava Zdravilišča Rogaška Slatina (kot zdravilišča) z njegovo zdravilno vodo.

Izvajanje komuniciranja pa moramo organizirati z našimi predstavniki v tujini (zastopnik, uvozniki) v koordinirano decentralizirani obliki organizacije (metoda „fifty-fifty“).

STRATEGIJA IZVOZNIH CEN

Zdravilišče si mora zagotoviti pregled nad oblikovanjem maloprodajne cene v tujini in možnost vplivanja nanjo. Analizirati mora tudi nastanek stroškov blaga na poti do končne prodaje, in sicer retrogradno po nastanku.

Šele tako bodo lahko izvajali aktivno politiko cene, ki je glede na neobstoj konkurence ustrezna.

Pogodbeniki pogoji morajo biti stimulatívni. Odobriti morajo rabat vsem novim kupcem, kakor tudi tistim, ki uvajajo izdelek na dosedaj še nepokrito področje (uvajalni rabat).

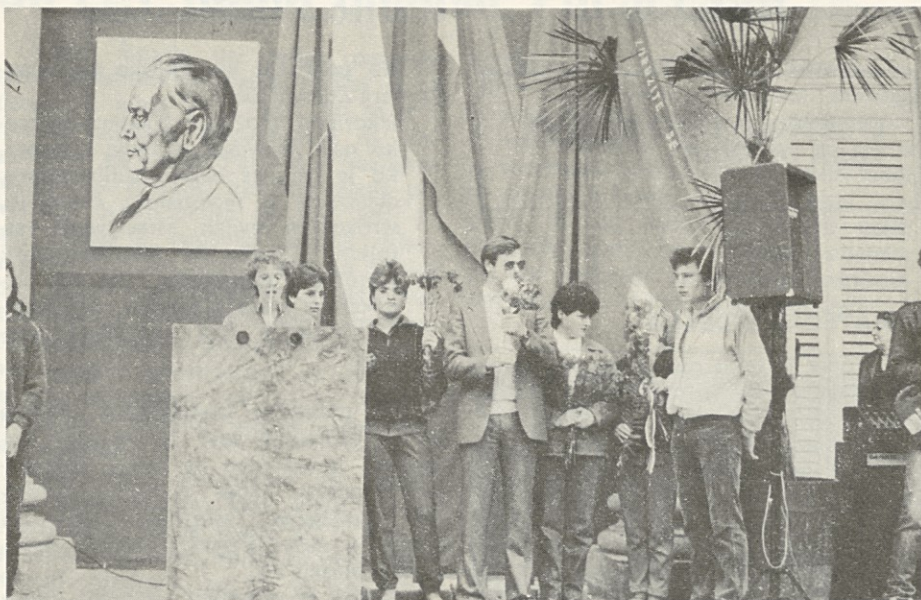
S tem zaključkom povzetek, ki je groba osvetlitev omenjenega problema. Le-tega sem želel podrobneje raziskati in v nalogi podati tudi konkretne rešitve zanj.

Zorin Florjan

magnezijeva slatina
DONAT Mg

VRELCI — glasilo delavcev Zdravilišča Rogaška Slatina, izdajajo ga delavski sveti vseh TOZD in SDS Zdravilišča. Izhaja mesečno v nakladi 1000 izvodov in ga prejemaajo vsi člani delovne skupnosti brezplačno. Ureja ga uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik: Božo Kolar, tehnični urednik Anton Slivnik, lektor Vlado Kern. Tisk: »Papirkonfekcija« Krško. Glasilo je oproščeno temeljnega davka od prometa proizvodov na osnovi mnenja republiškega sekretarja za informacije št. 421/72.

DRAGA MLADINA, TOVARIŠICE IN TOVARIŠI

Znova je naš kraj, Rogaško Slatino, doletela čast, da se zvezna štafeta mladosti, štafeta spominov na našega dragega Tita, zaustavi tukaj, da se lahko tudi mi pridružimo iskrenim željam in čestitkam ob dnevu mladosti.

Nikoli ne bo zbledel spomin na našega največjega sina, revolucionarja in vzornika, kar zagotavljamo mi mladi, ne samo s to štafeto, pač pa z našim vsakodnevnim ustvarjalnim delom. Nauki in napotki, ki jih je Tito v svoji preprosti poštenosti in delovni zavzetosti venomer poudarjal, so neminljivi in pomenijo za našo družbo, predvsem pa za nas mlade, trajno vodilo pri delu.

Minila so štiri leta, kar nas je v polnem ustvarjalnem zagonu zapustil tovariš Tito. Pa vendar so še povsem živi spomini in vtisi iz naših srečanj.

Kdo bi lahko pozabil nasmejani obraz, živahne oči in odločno besedo našega velikega voditelja in učitelja. Kdo bi lahko pozabil njegova velika dela pri organiziranju in vodenju delavskega razreda pred vojno, v NOB in socialistični revoluciji in v povojni izgradnji.

To so dela, ki imajo trajno, večno vrednost, saj pomenijo temelje naše družbe in naše domovine. Na teh temeljih smo doslej in bomo tudi poslej gradili našo bodočnost ne glede na vse probleme in stiske, ki se nam bodo postavljale po robu.

Koncept socialistične samouprave skupnosti je trajni koncept našega razvoja, kot so trajna načela, ki nas vodijo: enakopravnost, bratstvo in enotnost.

Tudi danes, ob tej svečani priložnosti, lahko v imenu mladih našega kolektiva in kraja zagotovim, da bomo ostali zvesti ciljem socialistične revolucije, Titovi poti v lepšo prihodnost in najbolj zavzeti zagovorniki miru in sloge med vsem narodi sveta.

Naj nas vedno spremlja in usmerja Titov lik, njegove besede in načela!

Naj živi bratska skupnost jugoslovanskih narodov — Titova Jugoslavija!

ŠTAFETA MLADOSTI

Sprejem zvezne štafete mladosti je v Rog. Slatini vsa leta doslej organizirala krajevna mladinska organizacija. To nalogo so z Občinske konference ZSMS dobili tudi letos. Konec aprila so mladinci Rog. Slatine na OK ZSMS Šmarje sporočili, da mladina Rogaške ni sposobna organizirati sprejema zvezne štafete mladosti in da predlagajo, da se Rog. Slatina črta iz trase, da naj gre štafeta skozi Mestinje, Podplat kar proti Pečici in dalje. In tako se je zgodilo, da je sekretar OK ZSMS Boris Petek prišel v Zdravilišče in po krajšem posvetu, v katerem smo bili vsi edini, da štafeta mora skozi Rogaško, smo mladinci Zdravilišča sprejeli vse obveznosti za pripravo sprejema štafete mladosti v Rog. Slatini. Teh pa ni bilo malo. Za nas, začetnike v organiziranju tako velike slovesnosti, jih je bilo pravzaprav zelo veliko.

Deset dni pred datumom prihoda štafete smo sklicali prvi sestanek in nanj povabili predstavnike Osnovne šole, KS, SZDL, Steklarske šole in Steklarne. Vsak je dobil svojo nalogo in priprave so stekle...

Štafeto mladosti smo sprejeli 13. 5. ob 11.15 uri pri "kulturnem domu". Prvi nosilec je bil predstavnik OŠ, drugi Steklarske šole, tretji Veljko Krivec iz Polnilnice, četrti Dušan Sisinger (Zdraviliška dejavnost) in peti nosilec iz OO ZSMS Rog. Slatina.

Nosilce so s šopki spremljale naše mladinke Gmajnič Matilda, Polajžer Branka, Nežmah Marinka in Žgajner Cvetka, zastavo pa je v spremstvu nosil Humski Marjan.

Kot organizatorji smo bili zadolženi tudi za pozdravni govor, v katerem je predsednica OO ZSMS Zdravilišča povedala:

POPOTNI VTISI IZ SOVJETSKE ZVEZE

S skupino jugoslovanskih turistov, med njimi nas je bilo okoli 20 iz Slovenije, smo poleteli z JAT-ovim Boeingom 747 iz Beograda ob 0,30 uri v Moskvo. Let je trajal dobre tri ure. Pristali smo na letališe Šeremetjevo, sicer pa ima Moskva štiri letališča.

Moskva — glavno mesto Sovjetske zveze šteje skoraj osem milijonov prebivalcev. Pri carinskih formalnostih doživiš vse nevšečnosti, ki se kje drugje imenujejo s skupnim imenovalcem: birokratsko igranje z živci. Najprej prejmeš formular carinske deklaracije, le v ruskem jeziku, ki ga je treba natanko izpolniti z osebnimi podatki, navesti vse predmete in valute, ki jih prinašaš kot n.pr. uro, zlatino, krznena oblačila, fotokamere, rublje in druge devize (rublje praviloma takoj odvzamejo) in podobne stvari. Kontrola potnih listov je podobna ritualu. Vhodi pred kabino so prirejani tako, da se lahko potniki zvrste le v eni vrsti. Kontrolor, brezhibno uniformiran in osebno urejen, vidna mu je le glava z gornjim delom oprsja, pazljivo obrača liste in številne svoje sezname, zavrti telefon, vprašuje po imenu, predirdljivo primerja potnika s sliko v potnem listu, sprašuje, če si že bil v Sovjetski zvezi in če ja — kolikokrat, namen prihoda in zopet nadaljuje s prelistavanjem svojih seznamov (ki pa jih le slutiš, ker mize ne vidiš), se posvetuje s "staršim kontrolorjem" itd. Stopal sem čas zadrževanja pri tej kontroli in ga nameril 8 do 10 minut za vsakega potnika. Močno se zaplete, če priimek v formularju ni enak kot v potnem listu, kar se dogodi novoporočencama. Kličejo soproga, ki na vso moč dokazuje, gestikulira z rokami in se ves poten trudi kontrolorja prepričati, da je ta žena njegova novoporočena soproga. Ko smo formalno stopili na sovjetska tla, pa se je pričela še hujša nadležnost. Oprtanih s prtljago se nas je le pred enim šalterjem gnetlo najmanj petdeset. Zopet brezhibno urejen carinik primerja vpise v deklaraciji in se čudi napakam. Obvezno je treba odpreti kovčke in razložiti vsebino. Med tem prekinjajo preglede številni telefonski pozivi. Prava nadloga so do vrha naložena ročna vozila, polna prtljage, zavite v belo platno. To pripada sovjetskimi predstavnikom, ki se vračajo iz inozemstva. Pri pregledih imajo prednost. To traja najmanj 20 minut. Vse ob vsemu, po dobrih treh urah so nas spustili k avtobusom, ki so nas živčne in neprespane pripeljali v programu določen hotel Metropol. Tam so nam mirno pojasnili, da smo prebukirani in tudi ni nobene proste sobe. Služno, kot je za Jugoslovane značilno, smo glasno in vseh jezikov jugoslovanskih narodov in narodnosti ostro protestirali. Rusi so nas začudeno opazovali. Verjetno protestiranje pri njih ni preveč priporočljiva navada. Pač pa so nas čez kakšno uro postregli z izdatnim zajtrkom in nas spet vkrcali v avtobuse na ogled mesta. Čeprav smo bili že 24 ur

brez spanja, nas je prijetna vodička v brezhibnem srbohrvatskem jeziku pri odkrivanju številnih znamenitosti mesta kmalu razvedrila. Nanizala nam je svetovnoznane kulturne, zgodovinske, arhitektonske in naravne znamenitosti mesta. Kremelj, stavba Vrhovnega sovjeta, univerza Lomonosov, Tretjakovska galerija, olimpijski stadion in drugi objekti so nas navdušili. Vrhunec zadoščenja je bila okoli trinajste ure vest, da nas bodo nastanili v središču mesta ki se nahaja naj sodobnejšem hotelu Intourist, v neposredni bližini Rdečega trga. Res je bilo tako. Po naših merilih bi bil uvrščen v L-kategorijo. Postrežba je bila na najvišji stopnji, obroki obilni in raznoteri, vedno tudi pivo in mineralna voda.

Z avtobusnimi prevozi smo bili predpoldne in popoldne vse štiri dni "obilno zaposleni". Obiskali smo Leninov mavzolej, kjer leži v mrtvo tihem okolju pod steklom Lenin. Osvetljeno lice odseva alabasterski lesk. Večna straža v notranjščini in zunaj se do sekunde točno izmenjuje vsako uro. Ob Kremeljskih zidovih so zvrščene skulpture vseh umrlih velikanov političnega življenja SSSR. Med njimi ni Hruščova. Počasi se pomikajo večstometerske vrste obiskovalcev, ki jih vmes popestre mladoporočenci, ko se od matičarja takoj poda jo k mavzoleju, da bi se s trenutkom spomina poklonili velikanom, ko prižgo svečo in položijo šopek cvetja. Imajo prednost pred ostalimi čakajočimi. Vse je do podrobnosti organizirano, nič ni slučajnega, kar odkriva poseben utrip reda i discipline in vsakdanjiku tega več kot četrtilijarde ljudstva. Državni aparat budno skrbi za varnost pred zunanjim sovražnikom. Povsod je mogoče srečati številne vojaške ali polvojaške, skrbno uniformirane osebe. Država skrbno vaje spomenike iz pretekle in polpretekle dobe. Moskva v zadnji vojni ni utrpela večjih razdejanj. Fašiste so v jeseni 1941 ustavili kakšnih 30 km pred Moskvo. Sovjeti so zgradili ogromne in številne objekte. Zunanji poznavalci jim očitajo grandomanijo. Poleg gradbenih kolosov je videti popolnoma neurejeno komunalno infrastrukturo. Odločno primanjkuje trgovinskih površin in sodobno organizirane postrežbe. Obstojče pa so zastarele po urejenosti notranjščine in po opremi. Računskih strojev ne poznajo. Blagajničarke izredno spretno premikajo dvobarvne kroglice na 10 žicah in točno izračunajo plačilni znesek. Povsod pa so gneče in dolge vrste. Blago je redke izbire. Čakajoči kupci se ne razburjajo ter stoično mirno stojijo oziroma se počasi pomikajo proti pustu, kjer te sprejme živčna in besedno redko odrezava prodajalka. Razumljivo, saj je le človek. Kupljenega blaga ne zavijajo; kupci sprejmejo le v njegovi nujni embalaži ali pa kar tako. Gneča so tudi pred provizoričnimi prodajalnami na ulici. Dolge vrste so pred pekarnami, mesnicami, prodajalci oranž, semenarnami in celo pred prodajalcem vrvic. Ni pa gneč pred kavarnicami,

okrepčevalnicami, bistroji, ker teh lokalov skorajda ni. Na naše vprašanje zakaj gneče vsak čas in povsod, nam je vodič pojasnil, da je kupna moč sovjetskih ljudi izredno velika in zato mnogo kupujejo. Zelo nepreprečljiva razlaga.

Povprečna plača znaša 180 rubljev, zelo visoka je okoli 250 rubljev. Starnarine veljajo še vedno tiste, ki so bile določene leta 1928 (!). Mogoče je v tem odgovor na dejstvo, da zasedajo malo večje stanovanje dve ali tri družine.

V bankah menjajo za 1000 din 6 rubljev, za 100 DM 29 rub., za 100 vzhod. nem. mark pa 33 rubljev. Vse uradne tečaje pa izniči črna borza. Po dinarjih ne povprašujejo. Od naše skupine jih tudi nihče ni zamenjal v banki. Za D-marke in dolarje pa brez pomisleka plačajo 4 do 5-krat več. Pocenji so prevozi s taksijem in s podzemeljsko železnico (metro). Neomejena vožnja stane 5 kopejk. Vožnja z moskovskim metrojem je poseben užitek, mislim na številne postaje, ki so vse v marmorju ter opremljene z različnimi skulpturami in mozaikom, izgledajo kot velike razkošne sprejemne dvorane.

Ljudje so ponosni na svojo zgodovino. Na ulici ti vsak vprašani zna pojasniti, kje je ta ali oni spomenik, muzej itd. Ogleдали smo si znameniti muzej, ki ima obliko arene. Na zidu je v krogu razgrnjeno platno visoko 15 in dolgo okoli 200 metrov, ki ponazarja znamenito Borodinsko bitko z Napoleonom septembra 1812, leta. To je mojstrovina čopiča, ki ji po svoji izvirnosti prehoda iz realnosti na platno ni enake na svetu. Vsa čuda moderne vesoljske tehnike smo videli v muzeju Kosmos. Tu so dvojniki raket in plovil, ki so jih sovjeti usmerili v vesolje. V muzeju sovjetskih oboroženih sil iz II. svetovne vojne smo s ponosom videli tudi sliko Tita.

Po štirih dneh smo Moskvo zapustili in po dobri uri leta pristali v Leningradu. Čudovito mesto razprostrto na 91 otokih med Baltikom in ob reki Nevi. Svojevrstven pečat mu dajejo monumentalne zgradbe iz carskih časov. Med 900-dnevnim fašističnim obleganjem so bile domala vse porušene in nato ponovno zgrajene v prejšnjem stilu. Danes šteje 4,5 milijona prebivalcev. Kot prestolnica carske Rusije se je poimenoval Sankt Petersburg, ob izbruhu I. svetovne vojne so ga vsled protigermanskega vzdušja preimenovali v Petrograd, ki je ostal vse do 1. 1924, ko so ga sovjeti preimenovali v mesto legendarnega voditelja prve socialistične revolucije. Veliko je ogromnih stavb iz carskih časov, ki so opremljene z vsem mogočim luksusom. Ermitaž je muzej, iz katerega bi se vrnil po enajstih letih, če bi vsak eksponat ogledoval le eno minuto. Ogromno je galerij in spomenikov bivših, nemalokrat bestialno tiranskih carjev. Znan je citat: Car Nikolaj izdal je manifest, mrtvim svobodo, žive pa v arest. Vse skupaj je zgovoren

dokument dobe z mnogimi družbenimi nasprotji, ki je povzročila strele iz križarke Aurore na zimski dvorec in oznanila pričetek neizprosne boja sovjetov proti ruski buržoaziji.

Anali o 900-dnevem fašističnem obleganju mesta so pretresljivi. Nenehno — le 2 uri in nekaj minut v vsem času ne — so padale na mesto granate in letalske bombe. Le z nadčloveško voljo so vzdržali. Pokazali so nam hotel Astorijo, ki ga fašisti namenoma niso bombardirali. V njem je namreč Hitler predvidel sprejem za ves generalštab severne fronte v novembru leta 1941. "So prišli v Leningrad", je lakonsko omenil inteligentni vodič, "le nekoliko pozneje in ne zlikani in obriti". Misli je na številne ujetnike fašističnih divizij.

Dnevni obrok kruha je znašal 150 gramov. V zmesi je bilo pretežno posušeno seno in koreninice. Lakota, bombe in bolezni so uničili čez 700 tisoč Leningrajčanov. Poleti so si hrano popestrili z zelenjavo tako, da so z ulic odstranili asfalt in na spodnji zemeljski plasti gojili zelenjavo. Ni bilo pitne vode, elektrike, kurjave. Številne mrličje so pozimi nakladali na skladovalnice, kjer so globoko zmrzjeni čakali pokopa po nastopu spomladanske otoplitve.

V Leningradu smo bili nastanjeni v novem luksuznem hotelu Pulkovskaja. To je južni predel mesta, kjer se nahaja znamenita zvezdarna Pulkovo. Mesto Leningrad leži 30 vzh. dolžine in 60 severne širine. Je najsevernejše mesto z več kot štirimi milijoni prebivalcev na tej geografski širini. Skrb za gosta in postrežba sta na zavirljivi stopnji. V hotel ne smeš vstopiti brez veljavne hotelske izkaznice. To velja za vse hotele v Moskvi in tudi drugod. Ne manjka tudi prekupčevalcev z devizami. Na plesno prireditev v hotelu smeš le, če naročiš tudi večerjo. Ker smo v tem hotelu pred dobro uro šele obilno večerjali, smo temu ugovarjali. Natakar je bil drugačnega mnenja in nas je vljudno odslovil. Odcitiral nam je besedilo iz odloka ministrstva Vrhovnega sovjeta, ki v členu tem in tem prepoveduje. . . itd. Tudi v avtobusu besedilo ministrstva Vrhovnega sovjeta, ki z odlokom zapoveduje le toliko oseb kolikor je sedežev. Slične prepovedi in zapovedi ministrstva vrhovnega sovjeta smo čitali v parkih, javnih sprehajališčih, glede kajenja v javnih prostorih, metrojih itd. Povsod je prisotna državna oblast. Pri nas takšne stvari urejamo s pravilniki samoupravnih skupnosti.

Brezštevilni muzeji, dvorci, bazilike, spomeniki in mestne četrti, ki so bile med vojno do tal porušene — vse to je preteklost polpretekle fašistične agresije. "Fašistični škorenj ni gazil po našem mestu." Ko smo vprašali vodiča, kako pa danes gledajo leningrajčani številne nemške turiste, nas je s premislekom odločno poučil: "V vseh vojnih predavanjih niste niti enkrat slišali iz mojih ust besede "Nemec" ampak le dosledno "fašist". Niso vseh grozot pri nas upri zarjali le Nemci, še dosti hujši so bili marsikdaj njihovi vazali Finci, Romuni,

Italijani, belgijske trupe, modra divizija iz Španije itd. Vsekakor zelo pedantna historična opredelitev za agrezorje.

Ljudje so ustrežljivi in pozorni do tujcev. Kot nekaj dni kasneje v Ukrajini, smo zaznali, da izpričujejo slovanske duše.

Znamenite in turistično privlačne so leningrajske bele noči poleti, ko dan skorajda ne preneha.

Pred hotelom Pulkovskaja stoji mogočen spomenik, velike krožne oblike, ves iz marmorja, posvečen herojskim branilcem mesta. Krog je proti jugu predrt in ponazarja proboj spomladi leta 1944. V notranjosti počiva več tisoč vojakov Rdeče armade. Grobišče je osvetljeno z številnimi večnimi lučmi.

Opazovalca prevzame nemo občudovanje in shrljiv občutek spoštovanja ob spominu na herojstvo teh ljudi. Nas Jugoslovane je navdal občutek ponosa ob zavesti, da imamo tudi pri nas številne "pamnike" iz gigatske morije proti fašizmu.

Po treh dneh smo po dveipolurnem letu pristali v prestolnici Ukrajine, v mesto Kijev. Ves obdan s spomladanskim soncem, ki ga na severu ni bilo, razprostrt ob širokem Dnjepru, po moji oceni vsaj za štiri širine Save pri Beogradu, nam je pričel razgrinjati svoje znamenitosti. Le en dan nam je bil odmerjen za ogled. V lepem hotelu "Rus" smo se udobno namestili. Mladina je dokaj sodobno oblečena. Ljudje dajejo brezskrben videz, so pozorni in v njihovem jeziku smo se čažje sporazumevali. Naletel sem na sobesednika, ki je navdušeno pripovedoval o lepotah našega morja in alpskega sveta.

Tudi tukaj je ponudba blaga skromna, vrste in gneče pred trgovinami. Vsak sogovornik konča razgovor z neizbežnim vprašanjem po farmericah in po maekah. Ogromen je spomenik "batjuški Rusiji" postavljen nad Dnjeprom, ki z dvignjenim mečem (sam tehta 24 ton) gledajoč čez Dnjeper poziva rdečearmeje v borbo proti fašistom.

Kijev šteje 1,5 milijona prebivalcev, Staro mesto in novozgrajeno na levi obali Dnjepra ima močno industrijo in številne stanovanjske bloke.

Slovo na letališču je bilo podobno sprejemu v Moskvi: čakanje v vrsti, odpiranje kovčkov, listanje po potnem listu, Odvzem predmetov, ki niso bili prijavljeni ob prihodu v SZ ali pa kupljeni z rublji, ki niso bili legalno menjani,

prepoved fotografiranja letal in še nekatere nevšečnosti.

Po dveipolurnem letu smo pristali v Beogradu. Naši cariniki in obmejni organi so se nam zdeli kot angeli. Korektno in v pol ure so nas odpravili. Beograd ves v soncu, polne ulice, cvetoči parki, številne kavarne, bistroji in slaščičarne, nobenih vrst in gneč, vse skupaj zgovorna primerjava z podobnim v Sovjetski zvezi. Pa tudi poučna za one, ki menijo, da slabo živimo.

Ob vsem tem se kar ponujajo vprašanja o sovjetskih ljudeh in njihovi državi, ki je največja na svetu. To je dežela neizmernih razsežnosti, dežela genijev na raznoterih področjih. Ima ogromne surovinske zaloge in močne razvito industrijo. To je prva dežela, ki je pod vodstvom Leninove partije izbojevala socialistične revolucije in s tem pogoje za spremembo proizvodjalnih odnosov. Njen delež za zmago nad fašizmom je ogromen. Že mnogi klasiki marksizma so svarili, da grozi proletariatu po izbojevanju revoluciji največja nevarnost s stran lastnega birokratskega aparata. To je plast državne hierarhije oblasti, ki se vrine v vse pore odločanja med delavca in njegova proizvodjalna sredstva in vlada v imenu delavskega razreda. Delavca tako razdružuje in mu odtuja sadove proizvodnje. S silo etatične oblasti zapoveduje o načinu proizvodnje in delitve družbenega produkta. Bolj nazorno rečeno, državna administracija stopa na položaje, ki jih je pred revolucijo zasedal premagani izkoriščevalski razred.

Ali je sovjetski človek ob vsem tem srečen? Prvi je premagal buržoazijo, prvi je stopil na prag veselja, neizmeren je njegov prispevek tehnični vedi in drugim svetovnim dosežkom pri spoznavanju narave. Ob vseh teh dosežkih pa mu vlada centralni organ in suvereno odloča o vsem, kar daje življenje smisel in vsebino. Morda je, ker njegova življenska filozofija sprejema vodenje v vmesnem obdobju do stanja, ko bo dozorelo v komunizem.

Ob Kremeljskem zidovju se razvrščene skulpture umrlih velikanih Sovjetske države. Med njimi je tudi Stalin z izravnanim oprsjem. Njegov obraz, zdi se, izžareva pritažen nasmešek z sporočilom zadoščanja: "Država sem jaz. Tudi po meni!"

Hruščova, ki si je na moč prizadeval obračunati s stalinizmom, ni med temi velikani.

Stane Čujež